

EDITORIAAL

Mensen in armoede zouden niet hoeven te kiezen tussen voeding en verwarming!

Iedereen is het er over eens dat mensen zouden moeten in staat zijn hun woning te verwarmen maar het is nu zeer snel “een luxe” aan het worden voor de vele mensen die in armoede leven. Met de verhoging van de energieprijzen is de vraag: “Hoe energiearmoede oplossen?” een belangrijke uitdaging voor de Europese Unie.

Energiearmoede wordt dikwijls gedefinieerd: “meer dan 10% van uw inkomen uitgeven aan verwarming”. Alhoewel er geen EU-cijfers beschikbaar zijn, is de realiteit wel dat in Schotland 1 op 3 families niet in staat is hun huis voldoende te verwarmen, en dit geeft een idee van de ernst van het probleem.

Energiearmoede gaat niet alleen over verhoging van prijzen. Drie cruciale factoren moeten aandacht krijgen: een adequaat inkomen verzekeren, eerlijke prijzen en het verminderen van verbruik door energie-efficiëntie. Energiearmoede werd voor het eerst als een ernstig sociaal probleem beschouwd in de periode 1970 - 80, dit toen door de stijgende olieprijs maar ook door het begin van de afzwakking van de sociale beschermingssystemen en door de eerste golf van liberalisering en privatisering van de energiemarkt.

Het huidig energiepakket, dat nu gefinaliseerd wordt door de Europese Raad en het Parlement, is een eerste stap om energiearmoede tegen te gaan maar zal deze stap voldoende zijn? Zolang de EU niet bevestigt dat energie een fundamenteel sociaal recht is en niet ageert om de toegangsrechten tot de diensten van algemeen belang (betaalbaar, blijvend en kwalitatief) te verdedigen, riskeren de EU-acties enkel een slag in 't water te zijn. De EU moet de sociale prioriteiten bevestigen en niet enkel de belangen van de interne markt. Mensen in armoede kijken met spanning nu uit naar actie van de EU.

Fintan Farrell
EAPN Director

FOCUS OP ENERGIEARMOEDE

INHOUD

Focus op energiearmoede

- EU-actie tegen energiearmoede nu!
- Indicatoren voor energiearmoede dringend nodig
- Energiearmoede: verschillende landen, verschillende benaderingen
- “Maatregelen enkel op de energiemarkt kunnen energiearmoede niet uitroeien”: interview met Europees afgevaardigde Eluned Morgan
- Interessante websites
- Huisvesting, energie-efficiëntie en brandstofarmoede
- Vakbonden voeren campagne tegen de energiearmoede
- Werkgroep “energie en armoede” (Vlaanderen): successen en vooruitzichten
- Schotland: energiearmoede moet verdwijnen tegen 2016
- Liberalisering, diensten van algemeen belang en energiearmoede in Bulgarije...

Nieuws uit Frankrijk

- EAPN-Frankrijk stelt zijn 4 prioriteiten voor bij het Frans voorzitterschap
- Frankrijk: focus op de armoede
- Sociale diensten van algemeen belang: visie van EAPN-Frankrijk

FOCUS OP ENERGIEARMOEDE

EU-actie tegen energiearmoede nu!

Wat is energiearmoede?

Energiearmoede betekent “niet in staat zijn uw huis op een voldoende manier te verwarmen”. Voor mensen in armoede kan dit betekenen “**de keuze moeten maken tussen verwarmen en eten**”¹. Met de recente prijsverhogingen (tot meer dan 30%) op brandstof en energie, is de aandacht van de media en politici nu getrokken op deze problematiek. Maar dit is geen recent gebeuren en de oplossingen zijn niet enkel te zoeken bij de energieprijzen zelf. Het is een test om te zien of the EU dringend zal ageren en het verzekeren van de sociale rechten niet zal opofferen aan een ongehinderde uitbreiding van de interne markt.

Gebrek aan definities, data en indicatoren bij de EU.

Op dit ogenblik is er geen aanvaarde EU-definitie voor energiearmoede, noch gemeenschappelijke data of indicatoren.

Het eurobarometerrapport 2007 aangaande diensten van algemeen belang toonde aan dat in 2005 21.7% van de huishouduitgaven naar nutsrekeningen ging (o.a. elektriciteit, brandstof en water). Alhoewel sommige data aantoonde dat er moeilijkheden waren geweest met achterstallen op energierekeningen, (EU SILC), lijken de cijfers niet de realiteit weer te geven op het niveau van de lidstaten.

Het Verenigd Koninkrijk (VK) heeft een definitie geformuleerd gebruikmakend van de analyse van toereikendheid door de Wereldgezondheidsorganisatie. *“Een huishouden is in energiearmoede als het, om zich voldoende te kunnen verwarmen, meer dan 10% van het inkomen (inclusief huisvestingstoelage en aanvullend inkomen) moet uitgeven aan alle energie voor het huishouden.”*

¹ Commentaar van een deelnemer aan de “Werkgroep over Diensten van Algemeen Belang” tijdens de 7de Europese Ontmoeting van Mensen in Armoede, gehouden te Brussel in mei 2008.

Het wordt aangenomen dat een afdoend verwarmingsniveau 21° moet bedragen voor de leefruimte en 18° voor de andere kamers. Gesteund op deze definitie berekende het ministerie van het VK dat er momenteel 2.9 miljoen mensen in energiearmoede leven. Nochtans heeft in het VK de verbruikersorganisatie en deze voor energietoezicht dit cijfer boven 4 miljoen geschat.

“Groot-Brittannië heeft het hoogst aantal vermijdbare doden door winterkoude in gans West-Europa”! Dit volgens de organisatie voor energietoezicht in het VK.

Multi-dimensionele oorzaken en gevolgen

Energiearmoede wordt veroorzaakt door een complexe combinatie van factoren. Daarvan zijn de drie belangrijkste: 1) te laag gezinsinkomen 2) te hoge energiekosten voor het gezin en 3) het hoog percentage energieverbruik door slecht rendement van huisverwarming en huishoudtoestellen.

De verhouding gezinsinkomen t.o.v. de geliberaliseerde prijzen is het meest cruciale omdat verwarmingskosten een te grote hap nemen uit het wekelijks inkomen. In werkelijkheid geven mensen met een lager inkomen in verhouding meer uit aan energie dan deze met een hoger inkomen, en bovendien zijn ze nog meer thuis ook - dit wegens ouderdom, handicap, ziekte, werkloosheid of omdat ze kleine kinderen hebben.

Dit betekent ook dat de verhoging van prijzen de armste gezinnen het meest zal treffen. Nog meer zelfs omdat families met een laag inkomen dikwijls nog meer energie verbruiken dan welstellende gezinnen, dit door slechtere thermische isolatie van de huizen en een slechter rendement van de verwarmingsinstallaties.

In Bulgarije leven veel arme gezinnen in vroegere staatswoningen met verouderde gemeenschappelijke verwarmingssystemen waarbij zij weinig controle hebben over verbruik en kosten van de verbruikte energie.

De onmiddellijke impact van energiearmoede is schulden maken want mensen met een laag inkomen kunnen hun rekeningen niet meer betalen. Ze zitten in de val. Slechter nog, ze zijn gedwongen de verwarming te beperken of zelfs af te zetten. Mensen in armoede beklemtonen dat de huidige praktijken van veel elektriciteitsmaatschappijen (hoofdzakelijk een gevolg van privatisering) dit nog verergeren door vertraging in het sturen van de rekening met het werkelijke verbruik, incorrecte rekeningen en aflossingen

eisen over een onrealistisch korte periode. Andere problemen zijn het verplicht gebruik van duurere “intelligente” meters.

In de slechtste gevallen sluiten maatschappijen de energietoevoer af, ontnemen mensen in armoede het recht op energie en dit leidt tot onuitsprekelijke ontbering.

EU-beleid en energiearmoede

Energievoorziening is een vitale publieke dienst en wordt gedefinieerd als een dienst van algemeen belang. Krachtens het EU-verdrag ivm de verplichting universele diensten te voorzien, garandeert de EU de toegankelijkheid, betaalbaarheid en de continuïteit. Dit recht is ook bekrachtigd in het verdrag van Lissabon, protocol 9 en art 14 (16).

In werkelijkheid echter is dit recht sterk ondermijnd door de ongebreidelde uitbreiding van de interne markt, zonder enige zekerheid op voorrang aan sociale rechten. De EU heeft altijd voorgehouden dat liberalisering zal resulteren in betere diensten en lagere prijzen maar tot dusver is daar niets van te merken.

Op dit ogenblik is de EU bezig met het finaliseren van het “energie-pakket”, met daarin een interne reglementering van de gas- en elektriciteitssectoren. Alhoewel het parlement belangrijke voorstellen opstelde voor een EU-definitie voor energiearmoede en een actieplan tegen de energiearmoede, is het ontbreken van een onafhankelijk debat over wie het meest profiteert van de liberalisering en privatisering van deze diensten een oorzaak van verdere ongeloofwaardigheid voor de betrokken mensen.

Voorstellen om een EU-charter (van niet-bindende aard) voor de rechten van energieverbruikers te ontwikkelen zijn niet van die aard om deze vrees te verminderen. Verdere ongerustheid kwam op door het gebrek aan onafhankelijke beoordeling van de sociale impact in de horizontale evaluaties (die op dit ogenblik uitgevoerd worden op de diensten van algemeen belang) of van de impact van liberalisering op mensen in armoede.

Wat EAPN wil

Veel EAPN-netwerken voeren campagne hierover op nationaal vlak terwijl op EU-niveau EAPN reageerde op de conferentie over het

EU-charter en verder druk blijft uitoefenen om betere voorstellen ivm energiearmoede in het nieuw energiepakket en het EU-charter vermeld te krijgen. Samen met het Sociaal Platform oefent EAPN druk uit om een adequate beoordeling op de sociale impact van liberalisering en een evaluatie van de doeltreffendheid van de diensten van algemeen belang te bekomen. Door de nieuwe omstandigheden van prijsverhogingen zal de situatie echter zeer snel verslechteren. EAPN vraagt daarom **dringend EU-actie zodat:**

- het recht op energie zal gegarandeerd worden door de EU en dat er vooruitgang zal geboekt worden voor een nieuw horizontaal EU-kader voor diensten van algemeen belang.
- de complexe oorzaken van energiearmoede erkend worden evenals de noodzaak voor geïntegreerde strategieën voor ontoereikende inkomens, tarifiering en energie-efficiëntie.
- er een toezegging komt om een gemeenschappelijke EU-definitie voor energiearmoede te ontwikkelen met daarbij data en indicatoren.
- er nationale actieplannen ontwikkeld worden om de energiearmoede te bestrijden waarbij de toepassing en de resultaten gecontroleerd worden door de Open Methode van Coördinatie (OMC) voor sociale bescherming en sociale inclusie.
- het EU-charter voor de rechten van energieverbruikers aangenomen wordt en een bindend instrument wordt.
- er een werkgroep van hoog niveau opgericht wordt met zowel vertegenwoordigers van tewerkstelling en sociale zaken als van interne markt en verbruikersunie, om een dringend actieplan op te stellen om energiearmoede op EU-niveau tegen te gaan.
- er een onafhankelijk sociale studie gemaakt wordt over de impact van liberalisering en een horizontale evaluatie van de diensten van algemeen belang waarbij mensen in armoede betrokken worden.
- er betrokkenheid zal zijn van alle actoren met inbegrip van de verbruikers met een laag inkomen en van de sociale partners, in het ontwerp, de uitvoering, de evaluatie van beleidsoplossingen genomen door de EU- en nationale instanties.

Sian Jones (sian.jones@eapn.skynet.be)
EAPN staflid beleid

Indicatoren voor energiearmoede dringend nodig!

Op dit ogenblik bestaat er geen aanvaarde EU-definitie voor energiearmoede, noch gemeenschappelijke data of indicatoren.

Een beleid tegen energiearmoede invoeren, vereist kennis van de verschillende situaties en de identificatie van de betrokken mensen. Om de evolutie van het fenomeen en de mogelijke impact van de genomen maatregelen te kunnen evalueren, is het essentieel dat men over indicatoren beschikt om het aantal betrokken gezinnen te kunnen berekenen.

Het VK heeft als enig land ervaring in de toepassing van een systeem van indicatoren, in het bijzonder voor energiearmoede.

Nationale studies i.v.m. huisvestingscondities geven data weer over gezinsinkomen, hun belastingen, hun verwarmingssysteem, de graad van isolatie van de woonst, en hun karakteristieken. Deze studies zijn op dit ogenblik de voornaamste bron voor het evalueren van energiearmoede in de EU-lidstaten. Nochtans zal er veel afhangen van de analyse van de oorzaken van energiearmoede om een keuze te maken over de te gebruiken criteria. Veel NGO's vragen naar de ontwikkeling van geïntegreerde indicatoren voor het nagaan van de adequaatheid van inkomen, trends en de impact van prijzen, evenals van consumptie en van de graad van energie-efficiëntie.

Momenteel brengt EUROSTAT, door middel van de eurobarometer, de evolutie van diensten van algemeen belang en van verbruikerstevredenheid in kaart. Specifieke studies worden ook uitgevoerd om de prijsevolutie en tendens te evalueren. Jammer genoeg is er dikwijls geen verwijzing naar de sociale impact.

De Europese studie EU-SILC 2005 - de jaarlijkse studie over inkomen en leefomstandigheden in de EU-25 - is een belangrijk maar momenteel gelimiteerd werktuig om een energieoverzicht te krijgen op Europese schaal.

Audrey Gueudet
EAPN Staf lid Communicatie

Energiearmoede: verschillende landen, verschillende benaderingen

De energierichtlijn 2003/54 bepaalt het kader van openbare-dienst-verplichtingen en van de bescherming van kwetsbare klanten maar het voorziet geen definitie voor energiearmoede. En inderdaad, energiearmoede wordt verschillend geïnterpreteerd door de lidstaten en door de actoren op de markt.

Voor de enen omvat het de groep klanten die reeds door de Staat geïdentificeerd waren als rechthebbend op bijstand door bvb hun moeilijke financiële situatie. Voor anderen is energiearmoede eerder het effect van prijsstijging van energie die een groep klanten betreft "met hoog verbruik" en die een aanzienlijk deel van het gezinsinkomen mogelijk zullen moeten besteden aan het kunnen betalen van hun energierekeningen.

Voor beide groepen worden de gevolgen verschillend beschouwd, en de evolutie van energieprijzen wordt niet altijd gezien als een factor die een beslissende rol speelt.

In België voorzien ad-hoc schema's een veiligheidsnet tegen hoog verbruik en hoge prijzen ("brandstofcheque") waarbij subsidies beschikbaar gemaakt worden in de winter voor personen die normaal geen deel uitmaken van sociale bijstandsuitkeringen.

In het VK wordt de term *brandstofarmoede* eerder gebruikt dan energiearmoede. Om in aanmerking te komen moet minimum 10% van het inkomen uitgegeven worden aan energierekeningen.

In Zweden wordt er voor geopteerd om zorg te dragen voor "kwetsbare klanten" via een mechanisme dat opereert op gemeentelijk vlak. Klanten die hun energierekening niet kunnen betalen, krijgen dan een "energiecoupon".

Frankrijk zorgt voor de kwetsbare klanten via een mechanisme van sociale tarieven.

Italië garandeert een minimum verbruik voor klanten die het moeilijk hebben hun energierekening te betalen.

A.G.

Interessante websites

- Engelse brandstofarmoede indicator:
<http://www.fuelpovertyindicator.org.uk/>
- De energieactie in Schotland:
<http://www.eas.org.uk/>
- Evaluatie van energiearmoede in België, Spanje, Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk (European Fuel Poverty and Energy Efficiency project):
http://www.fuel-poverty.org/files/WP2_D6_en.pdf
- Eurostat (2007): Verbruikers in Europa – Feiten en cijfers over diensten van algemeen belang (ref. sectie over energie en water):
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OF_F PUB/KS-DY-07-001/EN/KS-DY-07-001-EN.PDF
- Speciaal eurobarometer-onderzoek: diensten van algemeen belang (juli 2007):
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_260_en.pdf
- Speciaal eurobarometer-onderzoek: houdingen t.o.v. energie (januari 2006):
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_247_en.pdf
- ECORYS rapport (2006): algemeen beleid voor diensten van algemeen economisch belang en verbruikersbescherming in de energiesector:
http://www.eapn.eu/images/docs/ecorys_energy_liberalisation_final_report.pdf
- EAPN's antwoord op de mededeling van het EU-charter voor de rechten van energieverbruikers:
<http://www.eapn.eu/content/view/179/34/lang,en/>

“Maatregelen enkel op de energiemarkt kunnen de energiearmoede niet uitroeien”: Interview met MEP Eluned Morgan

Eluned Morgan is lid van het EU-parlement voor Wales sinds 1994. Zij was de “rapporteur”

van het antwoord van het Europees Parlement op het voorstel van de Europese Commissie i.v.m. de richtlijnen voor de interne elektriciteitsmarkt.

Hoe ernstig is het energieprobleem in de EU?

Energiearmoede wordt zeer waarschijnlijk een nog ernstiger probleem naargelang de energieprijzen blijven stijgen. Het is een zaak die vooruit dient geschoven op de EU-agenda omdat het bij de meeste lidstaten niet eens erkend wordt. Op basis van de beperkte gegevens weten we dat het aantal mensen dat het zich niet meer kan veroorloven om hun elektriciteits- en gasrekeningen te betalen zeer groot is en blijft stijgen.

Wat dient er gedaan op EU-niveau?

Van het principe uitgaand dat de EU, in theorie, over zijn eigen interne energiemarkt beschikt, is het duidelijk dat er actie nodig is op EU-niveau. Ik geloof dat volledige liberalisering van de EU-energiemarkt en verbeterde competitiviteit de beste weg is om prijzen te doen dalen, maar maatregelen enkel op de energiemarkt kunnen de energiearmoede niet uitroeien. Meer macht zal moeten toegekend worden aan de nationale regulerende instanties en een betere samenwerking doorheen de EU zal nodig zijn om een doeltreffende competitiviteit en betaalbare prijzen voor de gebruikers te verzekeren.

De EU heeft de verantwoordelijkheid om te zien dat de verplichting tot het leveren van universele en openbare diensten uitgevoerd wordt en tot het beschermen van de kwetsbare verbruikers, in het bijzonder deze met een laag gezinsinkomen. Er dient heel wat meer gedaan op EU-niveau om de toegang tot informatie, transparantie, keuze, vertegenwoordiging en bewustmaking van de rechten te verzekeren.

We moeten erkennen dat, alhoewel stappen ondernomen worden om de klimaatverandering tegen te gaan, de energieprijzen waarschijnlijk verder zullen stijgen. Het EU-beleid stelde een agenda op tegen klimaatverandering en zou daarom moeten aandringen bij de lidstaten om de energie-efficiëntie te verbeteren in alle beleidssectoren en tarieven aan te brengen die zullen kunnen aangehouden worden en die de energiearmoede echt zullen

kunnen aanpakken.

De EU zou de lidstaten moeten verplichten om een definitie van energiearmoede op nationaal niveau te formuleren en nationale energieactieplannen op te stellen, met inbegrip van maatregelen voor sociale inclusie en maatregelen voor energie-efficiëntie. De Europese Commissie zou deze acties moeten opvolgen en coördineren, en data en beste praktijken mededelen.

Bij welke acties werd u betrokken om een betere regelgeving aan te bevelen?

Als “rapporteur” voor de richtlijn elektriciteit heb ik proberen te verzekeren dat de verbruiker centraal staat in de richtlijn en dat het probleem van energiearmoede op de EU-agenda geplaatst werd. Ik werd daadwerkelijk betrokken bij alle rapporteringen binnen het energiepakket en ik volgde ook de vooruitgang van het voorstel van de Europese Commissie op voor een charter over de rechten van energieverbruikers.

Wat is het te verwachten resultaat en welke actie zouden EAPN-leden kunnen ondernemen?

Het parlement heeft de richtlijn voor elektriciteit aangenomen op 17 juni 2008. Bewustmaking van het probleem “energiearmoede” is fundamenteel om steun te bekomen in het parlement en bij de raad. Druk zou moeten uitgeoefend worden op de Commissie om de lidstaten en de nationale regulerende instanties op te volgen zodat sancties zouden kunnen opgelegd worden voor diegenen die zich niet schikken. EAPN moet de Commissie en het Franse voorzitterschap blijven aanzetten tot het naar vorenbrengen van voorstellen i.v.m. de follow-up op de mededeling van het charter aangaande de rechten van energieverbruikers en voorstellen aangaande energiearmoede.

Interview: S. Jones

www.elunedmorgan.org.uk/

**Huisvesting, energie-
efficiëntie en
energiearmoede**

**Maatschappijen voor sociale
huisvesting hebben als
opdracht bouwen, beheren en**

investeren in huisvesting op lange termijn. Het resultaat van deze verbintenis op lange termijn moet zijn dat de huizen een hogere thermische kwaliteit hebben dan de normale residentiële huizen.

Brandstof- en energiearmoede veroorzaakt door slechte behuizing treft vooral de arme huiseigenaars die niet meer kunnen investeren in vernieuwing, en diegenen die wonen in huizen van de ongereguleerde private huursector.

Niettegenstaande enkele uitstekende resultaten en vernieuwingen hier en daar in Europa is er nog zéér veel werk te doen door de sociale huisvestingsmaatschappijen om alles te optimaliseren. CECODHAS, de Europese Federatie van Sociale Huisvestingsmaatschappijen, draagt tot dit proces bij via animatie van het *Europees Netwerk voor Energie-verstandige Huisvesting* en door de organisatie van bijeenkomsten voor uitwisseling van kennis.

Verbeteren van huisvesting: het is geen raketwetenschap – maar het zal niet gebeuren zonder belangrijke injecties voor investeringen en training.

Isolatie van dak, zolder, spouwmuren, dubbele beglazing, warmterecuperatie van afvalwaters en van ventilatie, condensatieboilers, spaarlampen... De methoden zijn voldoende getest en gekend maar hun snelle realisatie op grote schaal zal intense uitwisseling van kennis, belangrijke investeringen en een tussenkomst van goed opgeleide vakmensen vereisen, in het bijzonder voor bestaande gebouwen.

Pilootprojecten volstaan niet

Een project gerealiseerd door een Engelse huisvestingsmaatschappij was een van de vele pilootprojecten voorgesteld op een CECODHAS-bijeenkomst in Ancona in april.

Resultaten toonden aan dat deze maatregelen en introductie van hernieuwbare energie via warmtepompen (bodem) en fotonvoltaïsche cellen, resulteerden in 75% reductie in CO₂-uitstoot en een besparing van 750€ tot 1500€ uitgave op jaarbasis.

Het opmerkelijkste wat de presentatie meegaf was dat, terwijl dit project voor de 6 betrokken gezinnen een groot succes was, om de doelstelling van 60% reductie in CO₂-uitstoot tegen

2050 te halen, deze maatregelen genomen moeten worden bij 450 000 gezinnen in het Verenigd Koninkrijk alleen al!

Wanneer het komt tot energieclassificatie – huizen kunnen niet bekeken worden zoals koelkasten - zal partnership met de bewoners vitaal zijn.

Sociale huisvestingbeheerders bevestigen dat men nooit mag overschatten dat het informeren van bewoners over hoe afval te verminderen en te verzekeren dat hun stem gehoord wordt ivm vernieuwingsplannen dikwijls even belangrijk is als de fysieke maatregelen zelf.

In Finland bestaan er schema's waarin bewoners deel van de verantwoordelijkheid opnemen in de dagelijkse activiteiten van de sociale huisvestingsmaatschappijen en waarbij vrijwilligers onder de bewoners getraind worden tot energie-experts.

In Vlaanderen nemen families deel aan ontspanningscompetities met het doel te zien wie het meeste energie kan besparen.

Lage thermische efficiëntie is maar één van de oorzaken van energiearmoede – andere zijn de hoge brandstofprijzen en een laag gezinsinkomen - Huisvestingsverenigingen proberen prijzen te drukken door energie aan te kopen in groep.

In een poging bewoners te beschermen tegen de stijgende prijzen en naast het werk dat geleverd wordt om verbruik te verlagen, hebben Nederlandse huisvestingsverenigingen een mechanisme voorzien om energieprijzen voor bewoners te verlagen. 130 huisvestingsverenigingen hebben een partnerschap aangegaan om als “makelaar” voor hun bewoners op de energiemarkt te kunnen optreden. Het schema genaamd “woonenergie” is nu het grootste verbruikerscollectief in Nederland met 60.000 gezinnen. Zo'n schema's bestaan doorheen Europa.

“Beter voorkomen dan genezen” moet de benadering worden

Het optreden als “makelaar” is maar een klein deel van de puzzel. Wat werkelijk nodig is, is een coherente strategie om energiearmoede te bestrijden op EU-niveau. Een benadering “voorkomen is beter dan genezen” is nodig en niet alleen investeren in het uitwerken van systemen om winter- en zomerdoden ten

gevolge van energiearmoede op te sporen, maar actie ondernemen tegen de thermische ondoeltreffendheid in de huizen en tegen de gigantische koolstofvervuiling in de residentiële sectoren.

**Sorcha Edwards
CECODHAS**

<http://www.cecodhas.org/>

Vakbonden voeren campagne tegen energiearmoede

De Europese Federatie van Vakverenigingen van Openbare Diensten (EPSU - European Federation of Public Service Unions) die werknemers en hun vakverenigingen vertegenwoordigt o.a. in de elektriciteits- en gasector, is van mening dat elektriciteit, verwarming en verlichting moeten beschouwd worden als openbare voorzieningen en als een sociaal recht. Verscheidene EPSU-leden voeren campagne op nationaal vlak voor het recht op energie en/of nemen deel aan platforms tegen energiearmoede.

De liberalisering van elektriciteit en gas zet de openbare diensten onder druk. Het gevolg is wispelturige prijzen en dit kan gezinnen in energiearmoede duwen. De federatie stemt er mee in dat energiearmoede dient bestreden door concrete maatregelen op nationaal en Europees vlak.

EPSU werkt samen met EAPN en CECODHAS om de Europese instanties te overtuigen dat Europese maatregelen noodzakelijk zijn om alle lidstaten te dwingen daar aandacht aan te besteden.

De Europese Commissie zoekt ook verder naar het tegengaan van mogelijke belangenvermenging. Dit betekent dat de eigenaar van een distributienetwerk niet dezelfde mag zijn als de eigenaar van de producerende maatschappij. De Federatie verzet zich daartegen omdat het werknemers onder druk zet en het niet bijdraagt tot prijsverlaging. De Federatie is voor een strengere reglementering voor maatschappijen zodat deze de gebruikers niet kunnen uitbuiten en dat het prijzenbeleid transparant wordt.

Nationale en Europese regulerende instanties hebben de macht om de industrie te

reglementeren: de federatie heeft gevraagd om ook deze instanties te laten controleren en op te volgen om te verzekeren dat de regelgeving in het belang van de verbruikers is en niet enkel voor de competitiviteit. Deze controle kan uitgevoerd worden door het Europees parlement en door een soort adviserende raad waarin lage inkomengebruikers, vakverenigingen en andere groeperingen vertegenwoordigd zijn.

Jan Willem Goudriaan
Europese Federatie van Vakverenigingen van Openbare Diensten
Website: www.epsu.org

Werkgroep energie en armoede (Vlaanderen): successen en vooruitzichten

De werkgroep “Energie en Armoede” werd opgericht in 1999 uit verontwaardiging voor de onrechtvaardigheid van het afsluiten van de energietoevoer bij mensen in armoede. Op basis van voorstellen gemaakt door alle “verenigingen waar armen het woord nemen” werd een eerste synthesesedocument opgesteld en overgedragen aan de Vlaamse overheid.

Successen:

- Wanneer de liberalisering van de energiesector werd aangekondigd in 2001 had de werkgroep al een aanbeveling klaar als voorbereiding van het Vlaams decreet.
- Vormingsprojecten werden opgezet om perverse effecten van de wetgeving te voorkomen.
- Het sociaal tarief werd verlaagd en automatisch aangepast. De maximum sociale prijzen zijn nu de helft van de marktprijzen van de goedkoopste leverancier.
- Een federale ombudsdienst werd opgericht om alle klachten te kunnen behandelen
- De periode van algemeen verbod op afsluiten van energie gedurende de winter werd verlengd.
- De capaciteit van de budgetmeters werd verhoogd van 6 naar 10 ampère.
- In 2007 werd bij amendement van het decreet de term “onwil” i.v.m. niet betalen van de rekeningen verwijderd uit de wet, en het aantal situaties waarbij afsluiting nog

kan overwogen worden, werd teruggebracht naar 9.

Vooruitzichten:

- Op federaal niveau wil de werkgroep dat facturen duidelijker opgesteld worden.
- Verder wordt er gewerkt aan een algemeen recht op energie met een algemeen verbod op afsluiting. Dit zou mogelijk worden door het gratis basispakket naar 100Kwh te brengen. De regering is bereid het gratis basispakket uit te breiden tot een “leefbaar” pakket.

Mieke Clymans
Opbouwwerkster van “Samenlevingsopbouw Antwerpen provincie”, in samenwerking met verenigingen waar armen het woord nemen

Schotland: wil energiarmoede stoppen tegen 2016

In Schotland is bijna 1 op 3 gezinnen in energiarmoede en dit betekent dat deze het moeilijk hebben om hun huis te verwarmen en om de energierekeningen te betalen. De officiële VK-definitie voor brandstofarmoede is “als een huishouden, om zich naar de erkende standaard te kunnen verwarmen, meer dan 10% van het inkomen moet uitgeven aan alle huishoudbrandstoffen”.

Brandstofarmoede treft in het bijzonder ouderen, zeer jonge mensen, zieken en diegenen met een laag inkomen. Dit resulteert in slechte gezondheid, slecht comfort en schulden.

Er zijn 3 hoofdoorzaken voor brandstofarmoede: de lage energie-efficiëntie van de woning, de hoge prijs van huishoudenergie en het laag beschikbaar gezinsinkomen.

Volgens alle politieke verantwoordelijken, doorheen de partijen, wordt het probleem erkend en zijn verschillende initiatieven genomen. Elk land van het Verenigd Koninkrijk heeft een wettelijk bindende doelstelling om een einde te stellen aan brandstofarmoede. In Schotland is dit tegen 2016.

Initiatieven bevatten programma's om huizen van oudere mensen en van iedereen in de sociale huursector te voorzien van centrale verwarming en te isoleren. De betaling van de winterbrandstof is op jaarbasis gebracht voor mensen boven de 60 jaar. Energiemaatschappijen worden onder druk

gezet om een speciale dienst en lagere tarieven te voorzien voor kwetsbare verbruikers en verbruikers in brandstofarmoede.

In Schotland spreekt men momenteel over controle op de gemaakte vooruitgang. Op verzoek van stakeholdergroepen en na een intern nazicht van de regering kreeg een Schots brandstofarmoede-forum, met een onafhankelijke voorzitter, de opdracht de programma's te heronderzoeken en te rapporteren aan de ministers, dit tegen deze herfst.

Onder de benadrukte problemen is de noodzaak om te focussen op diegenen die het dringendst hulp nodig hebben; bvb, om te helpen met installatie van centrale verwarming bij gezinnen met een laag inkomen en een gehandicapt kind.

Elizabeth Gore
Energy Action Scotland
Website: www.eas.org.uk

Liberalisering, diensten van algemeen belang en energiearmoede in Bulgarije...

De hervormingen in de diensten van algemeen belang in Bulgarije geven de moeilijkheden en het falen tijdens de Bulgaarse overgangperiode perfect weer. Wegvallen van regelgeving en de liberalisering resulteerden in voortdurende prijsverhogingen.

In het EU-land met de laagste inkomens werden deze hervormingen verpakt in plechtige beloften: verbeteren van kwaliteit, efficiëntie en doeltreffendheid. In plaats daarvan kwamen constant meldingen van permanente prijsverhogingen, slechtere kwaliteit, onwettige rekeningen, onduidelijke kanalen van geldoverdrachten, en criminaliteit in de ganse sector.

Duizenden families moeten kiezen tussen verwarmen of eten. Zij proberen hun abonnement bij de verwarmingsdiensten op te zeggen maar dit is een zeer speciale "markt" - voor de centrale verwarming bvb mag je het abonnement niet opzeggen omdat "de verwarmingsbuizen door jouw appartement lopen".

Er is een ongelooflijk gebrek aan verantwoordelijkheid en er is geen enkele bescherming van verbruikersrecht. Veel klanten proberen maatschappijen voor de rechter te krijgen maar het is onmogelijk een advocaat te vinden omdat advocaten dergelijke rechtszaken beschouwen als vooraf verloren en de betreffende wetten zijn in het voordeel van de maatschappijen. Ondertussen werd het vroeger hoofd van Sofia's verwarmingsdienst veroordeeld tot 5 jaar voor het niet-aangeven van contracten ter waarde van 19 miljoen euro.

In plaats van doorlichten van de uitvoering van investeringsprogramma's en winstmarges, en prijzen te begrenzen i.f.v. inkomsten, "onderhandelt" de Staatscommissie voor reglementering van energie en water over prijzen op basis van de kostenstatus van de maatschappij zelf en dit gesteund op speculaties en kartelafspraken.

Maria Sotirova
EAPN Bulgaria

NIEUWS UIT FRANKRIJK

EAPN-Frankrijk stelt vier prioriteiten voor bij het Frans voorzitterschap

Momenteel heeft EAPN-Frankrijk, in samenhang met de andere EAPN-netwerken in Europa, 4 objectieven voor het Franse voorzitterschap tijdens de 2de helft van 2008:

1) Geef diegenen die het verst verwijderd zijn van de arbeidsmarkt een kans om terug aan het werk te geraken.

Deze mensen mogen niet in een specifieke categorie geplaatst worden waarbij ze een stempel krijgen van "niet bemiddelbaar voor werk".

2) Geef de meest kwetsbaren het recht op voldoende, stabiele en vooraf gekende middelen via een adequaat minimum inkomen.

Herken de menselijke waardigheid van de betrokkenen door samen met hen

aanknopingspunten naar inclusie uit te werken zodat een minimum inkomen hen niet kenmerkt als tweedeklas burgers maar als hefboom dient naar inclusie. Enkel met hen en op basis van hun ervaringen kan bepaald worden wat als adequaat dient beschouwd te worden.

3) Geef iedereen het recht op kwalitatieve sociale diensten met steun aan de meest kwetsbare personen.

Uitsluiting uit de Dienstenrichtlijn van sectoren zoals gezondheidsdiensten maar ook van sociale huisvesting, kinderopvang, en persoonsbijstand zou er kunne op uitdraaien dat zij onder de regelgeving van competitiviteit vallen. En als hen deze regels zouden opgelegd worden, dan zou de huidige openbare bijstand onwettig kunnen worden. Dit zou de diensten van bijstand dwingen winstgevend te worden en dus de armsten uit te sluiten van deze diensten; diensten die juist als roeping hebben en bedoeld zijn om deze groep van mensen te helpen.

Sociale huisvesting is naar voren geschoven op de agenda in veel Europese landen maar het vraagt "echte actie" zodat niemand "op straat moet blijven leven".

4) Hecht meer belang aan wat kwetsbare en arme mensen te zeggen hebben wanneer beleidsnota's worden opgesteld die hen aanbelangen, omdat ook zij "experts" zijn in deze materie.

Op regionale en nationale bijeenkomsten hebben de verschillende sociale actoren (kwetsbare personen en tussenpersonen voor sociale diensten) de gelegenheid elkaar te ontmoeten, te discussiëren en vrij visies uit te wisselen zonder beperkingen maar met respect voor wat anderen te zeggen hebben.

Maar bovenal vormen de besproken thema's een basis voor vaststellingen, adviezen bij officiële documenten en teksten (bvb NAPs Incl), en kunnen voorstellen uitgewerkt worden die overhandigd zullen worden aan de beleidsmakers en de administraties van de regeringen om zo deel te kunnen nemen aan de constructie en evaluatie van het sociale beleid.

Spotlicht op EAPN-Frankrijk

EAPN-Frankrijk maakt verbinding tussen nationale vrijwilligersorganisaties en regionale groeperingen of NGO's in de private bijstandssector, waarvan sommige uitgebreide en gevarieerde institutionele dienstverleners zijn.

Deze regionale vrijwilligersorganisaties en allianties bevorderen de integratie van de meest kwetsbare groepen via huisvesting, tewerkstelling, activiteiten die wat inkomsten geven, taalvaardigheid en ontspanning. UNIOPSS, de medestichter van EAPN-Frankrijk, is bij wet vicepresident. De huidige leden van de administratieve raad zijn Leger des Heils, tevens de huidige voorzitter, Katholieke Hulp, CSP, FNARS, La Clède, CAIO Bordeaux, De Kleine Broeders van de Armen, UNIOPSS, Nieuwe Solidariteit tegen werkloosheid, URIOPSS van Languedoc Roussillon, Nord Pas de Calais en Champagne Ardenne.

Jeanne Dietrich
EAPN France

More: www.eapn-france.org/

Frankrijk: focus op de armoede

De drempel van monetaire armoede gerelateerd naar de 60% mediaan was 817 euro per maand in 2005 in Frankrijk. Dit betekent dat 7.1 miljoen mensen in 3 miljoen gezinnen officieel arm waren in dat jaar.

Armoede werd teruggedreven tussen 1996 en 2004 maar is sindsdien terug gestegen. Het aantal mensen dat toelagen aanvraagt blijft gestadig stijgen (3.5 miljoen eind 2005). Het minimum inkomen van de 5%-rijksten is daarnaast veel sneller gestegen dan bij de armsten en deze cijfers weerspiegelen niets i.v.m. de grote verschillen binnen de groep armen die onder de armoedegrens leven, in het bijzonder van de jongeren en de alleenstaande moeders.

Onzekerheid inzake werkgelegenheid is een grotere oorzaak van ongelijkheid in inkomen dan de loonschalen, en 40% van de bedienden zien hun salaris elk

jaar dalen. Het debat over uitgaven voor de basisbehoeften (huisvesting, energie, transport, levensmiddelen) verhoogt het gevoel dat armoede uitbreidt.

Het is een primair politiek thema: naast al de mooie woorden is het beleid om de strijd tegen sociale uitsluiting aan te pakken niet op het niveau van de noden. Werkloosheid daalde opnieuw tot 7.5% in het eerste kwartaal van 2008 – terug waar het was 25 jaar geleden!!

Frankrijk respecteert zijn verbintenissen, genomen in het kader van het sociaal charter van de raad van Europa, ook niet. Onlangs publiceerde het Europees Comité van sociaal recht twee besluiten waaruit de flagrante en volgehouden inadequaatheden van de interventiemechanismen voor het verlenen van toegang tot sociale huisvesting voor de armsten in de gemeenschap duidelijk aangetoond werd.

Olivier Marguery
Voorzitter EAPN Frankrijk

Sociale diensten van algemeen belang: visie van EAPN-Frankrijk

Een processtudie werd gestart i.v.m. de sociale diensten van algemeen belang op Europees niveau, dit om de condities voor toepassing van de Europese economische wet uit te klaren.

In 2006 publiceerde de Europese Commissie een mededeling over sociale diensten van algemeen belang waarbij gezondheidszorgen werden uitgesloten van de dienstenrichtlijn en men beloofde een specifiek initiatief hiervoor te zullen nemen. Maar sociale actoren geloven dat algemene gezondheidszorg deel moet uitmaken van de toekomstige richtlijnen voor sociale diensten van algemeen belang.

Het verdrag van Lissabon werd aangenomen op 19 oktober 2007. Het bevat twee belangrijke wijzigingen:

- Protocol 9 over diensten van algemeen belang erkent de essentiële rol en de brede werkruimte van nationale, regionale en lokale instanties in voorzien, installeren en organiseren van diensten van algemeen economisch belang.

- Art 14 neemt diensten van algemeen economisch belang op bij de gemeenschappelijke waarden van de Unie.

De Europese Commissie gebruikt nu deze ogenschijnlijke vooruitgang om het debat te sluiten en zich te focussen op de herziening van de interne markt!

Maar welke geloofwaardigheid is er nog dat Europa naar zijn burgers zal omzien – in het bijzonder de meest kwetsbaren – als de Commissie er zelf zijn rug naar toedraait?

De sociale actoren wensten de goedkeuring van het Verdrag van Lissabon om een adequaat ontwerp-reglement te kunnen opstellen voor sociale diensten van algemeen belang, maar wat zal Ierland's "neen"-stem in het referendum over dit verdrag daarvoor betekenen

Private bijstandnetwerken moeten gebruik maken van het Franse voorzitterschap om aan te dringen op een Europees programma dat het inbrengen van een specifiek en legaal kader voor sociale en gezondheidsdiensten van algemeen belang (met zekerheid op blijvende erkenning van de sector) op een niet-commerciële basis onder mandaat van openbare autoriteiten, mogelijk wordt.

Het Franse voorzitterschap heeft een conferentie gepland over sociale diensten van algemeen belang om kwaliteitsproblemen toe te lichten maar, gezien de onzekere juridische toestand die rond sociale diensten van algemeen belang hangt, is dit onvoldoende. Het probleem i.v.m. juridische zekerheid en ook de transpositie van de dienstenrichtlijn op dit domein, wachten nog op een antwoord.

Het probleem is dat de sociale diensten voorzien door de Staat (of via gemandateerde voorzieners) voor sociale huisvesting, kinderopvang en diensten voor persoonsbijstand uitgesloten worden indien enkel gemandateerd via de publieke macht, bvb de verplichting een voorafbepaalde dienst te leveren en niet eenvoudigweg de toelating om het te doen.

Al deze diensten zouden in vraag komen te staan als hun missie van algemeen belang niet degelijk erkend was. In dit scenario zou de dienstenrichtlijn toegepast kunnen worden maar de publieke fondsen die hen ondersteunen, zouden illegaal kunnen worden als zijnde "anti-competitief". Maar zonder deze fondsen zouden de armsten in de gemeenschap uitgesloten worden van deze

diensten omdat er winst zou moeten gemaakt worden!

Regeringen moeten tegen eind december een rapport indienen bij de Europese Commissie. Dit is de tijd die er nog overblijft voor de sociale sector om ofwel aan te tonen dat het huidig wettelijk kader voldoet voor het vereist mandaat op alle punten, ofwel om regeringsdepartementen zover te krijgen dat ze de voorgeschreven kaders in lijn brengen met de nieuwe Europese eisen..

EAPN zal zijn volle gewicht in de weegschaal moeten gooien om rekening te laten houden met de erkenning van de missie van algemeen belang, zoals aangegeven door de civiele

organisaties en ondernemingen. Het gaat niet langer over wettelijke zekerheid voor sociale diensten van algemeen belang, maar over hun overleving en dit zal een sleutelrol spelen in de strijd tegen de armoede en sociale uitsluiting.

Michel Mercadie
EAPN Frankrijk

Netwerk Nieuws beoogt debatten te genereren over specifieke thema's. De weergegeven meningen zijn niet noodzakelijk deze van EAPN. Eventuele commentaar over de inhoud van deze uitgave kan in een email gestuurd worden naar team@eapn.skynet.be

Uitgever: Fintan Farrell

Verantwoordelijke voor publicering: Audrey Gueudet

EAPN, Square de Meeûs 18 – B-1050 Brussel

Tel. +32 2 226 58 50 – Fax: +32 2 226 58 69 – Email: team@eapn.skynet.be – Website: www.eapn.eu

Met de steun van de Europese Commissie